

Božica Gršković

meditativno slikarstvo

*Darovatelj, 1995.,
akrilik, miješana
tehnika, 74x109 cm*

Hrvatska slikarica Božica Gršković (1951) rodom s otoka Krka, već skoro tri desetljeća živi i radi u Kanadi, gdje je i završila studij slikarstva. Od ranih 1980-ih Gršković se profesionalno bavi slikarstvom i sa zapaženim uspjehom izlaže samostalno i na grupnim izložbama u Vancouveru i drugim važnijim kulturnim centrima u zapadnoj Kanadi. Govoreći o pčeno, današnja likovna umjetnost u Kanadi, kojoj također i Gršković pripada, slijedi različite internacionalne trendove, ali je ipak prvenstveno odraz kanadske kulture. Ova je pak već desetljećima u previranju i tradicionalne vrijednosti, kao primjerice anglosaksonske u zapadnoj regiji Kanade, izgleda da se gube pod pritiskom novodošlog stanovništva i njihovih vrijednosti, posebice onih iz Azije. U Britanskoj Kolumbiji različiti azijski etniciteti čine danas čak i više od trideset posto cjelokupnog stanovništva. Umjetnici kao Gršković, koji potječu iz drugih kultura neminovno se moraju prilagoditi postojećim prilikama i tu sada može doći do simbiotičkih odnosa, asimilacije, ukoliko to umjetnik dopusti, no ima mjesta i za raznolike pristupe. Božica Gršković je aktivni promatrač sredine u kojoj radi, ali bit njenog slikarstva čine sjećanja, iskustva i vrijednosti koje je donijela sa sobom iz domovine. To ne znači da se u njenim kreativnim pristupima sadašnjost i prošlost ne dotiču i ne isprepliću, no upravo takva iskustva stavljaju Božicu Gršković u za sebe zasebnu kategoriju u današnjem modernom kanadskom slikarstvu.

*Desno:
Otkrivenje Ivanovo,
1997., akrilik,
miješana tehnika,
116x90 cm*

*Dolje:
Stupovi vremena,
1993., ulje, miješana
tehnika, 24x24 cm*

Uzevši u obzir cjelokupni slikaričin rad, nesumnjivo je da ju je od početka karijere zanimalo prvenstveno čovjek, njegovo unutrašnje iskustvo, čovjekova spoznaja sebe, te njegova spiritualna povezanost s Bogom. Po riječima umjetnice, svrha njenog kreativnog rada je tražanje za transcendentnim, koje je sastavni dio svih nas, bili mi toga svjesni ili ne. Posudivši Taovu ideju o Svetom, Grškovičeva je također mišljenja da nas upravo naša povezanost sa i vjera u onipotentno, stvarno čine ljudskim bićima.

Koncem 20. st. takvi su pogledi svježi, intuitivni i iznad svega nužni, uzme li se u obzir materijalizam Zapadnog društva, sklonost k isključivo racionalnom poimanju svijeta, te štovanje krivih (medijskih) ideala u svakodnevnom životu. Takva situacija ne ostavlja mnogo mjesta za duhovne vrijednosti, te se ljudska egzistencija čini bez nade i svrhe. Noviji radovi Božice Gršković su u oprečnosti s takvom stvarnošću, a razloga za to ima više. Gršković dolazi do takvih spoznaja ne samo

zbog okoline u kojoj živi, nego i pod dojmom Domovinskog rata, kojim je bila potresena, kao i svi Hrvati. Poslije ljeta 1990., slijedi intenzivni period rada i polako se njen sadržajni fokus mijenja, propuštajući nadu, pozitivnost i kršćansku tematiku u nove sadržaje. Umjetnica u zadnje tri-četiri godine poseže za isključivo religioznim kontekstima, citirajući fragmetarno i sporadično iz Biblije, dajući čak i apokaliptičnim citatima pozitivne naboje. Grškovičini vizualni prikazi utemeljeni su na dubokom osobnom vjerovanju, koje vuče korijen još iz djetinjstva, krčkih crkava i lokalne sakralne umjetnosti, formirajući tako njena današnja uvjerenja, smjerove i vjeru u budućnost ljudskog roda. Došlo je dakle do sinteze svih umjetničkih iskustava i ona danas podjenako crpi iz svoje sadašnjosti i prošlosti da bi stvarala koncepte koji su joj prihvatljiviji.

INGA KORDIĆ

Od samog početka djelovanja, Gršković je kroz vizualno izražavala svoje najintimnije poglede i preokupacije, radeći u serijama od desetak i više radova. Ti se opusi ne nadovezuju neminovno jedan na drugi, jer slikarica unutar jednog opusa ne nailazi uvijek na zadovoljavajuća likovna rješenja, nego se solucije nameću ponekad i po nekoliko godina kasnije. Takvi pristupi radu dozvoljavaju neprestano valoriziranje i ispitivanje osobnih slikarskih postupaka, pa tako neminovno dolazi do stilskih i konceptualnih promjena. Izrazito figurativne prikaze s početka karijere, Grškovičeva ubrzo zamjenjuje s apstraktnima, a od otprilike 1992. nadalje, stilski se našla u međufazi, između te dvije kategorije. Od slikaričinih ranijih figurativnih radova valja svakako spomenuti njene alegorijske opuse, kojima se Gršković vraća u nekoliko navrata tokom svoje karijere. Zadnji puta Gršković poseže za alegorijama ranih 1990-ih, kada nekoliko serija posvećuje problematici žene u današnjem društvu. Umjetnica u ta platna uključuje složene vizualne metafore kao, primjerice, mačku, jabuku, stepenice koje ne vode nikuda, i tako stvara višeslojne sadržaje. Koloristički ovi su opusi blagih, nekada skoro pastelnih tonaliteta, no i tu ima ponekih odstupanja. U tim serijama plohe su joj glatke, dajući tim radovima gotovo apstraktnu kvalitetu. Od 1993. nadalje, umjetnica obrađuje isključivo sakralne narative. Njeni spiritualni likovi podložni su slikaričinim osobnim interpretacijama Biblije. Gršković je, nesumnjivo, upoznata s klasičnim kanonima u slikarstvu, ali ih modificira da bi zadovoljila svoje narativne potrebe. Ona smješta svoje likove u tihe, čini se bestežinske prostore, gdje ta metafizička bića lebde, bez da ih je umjetnica vizualno opremila za to. Ti likovi su zapravo siluete nalik na ljudske, bez ikakvih detalja kojima bi se mogla odrediti njihova rasa, boja kože, rod, starost ili status. Može se pretpostaviti da se tu radi o anđelima, koji su prikazani u momentu vršenja svoje dužnosti koja nema niti početak niti kraj. Radeći u serijama Grškovičeva im daje kontinuitet i oni žive iz slike u sliku, dajući tako još jednu, dodatnu, stabilnost svojim narativima. Njeni sadržaji nisu dramatični, a ne sadrže ni likovnu napetost, nego su, naprotiv, skoro meditativnog karaktera. Koloristički, Grškovičina platna su dosta jakih, nekada nerazrijeđenih i neharmoničnih boja, ali bez ekstrema u boji. Umjetnica priređuje svoje plohe tako dugo dok ove ne postanu neravne i reljefne i tek onda kada je zadovoljna svojim teksturama, dodaje im metafizičke likove. Nameće se misao da je građenje tekstura umjetnici potrebno, da bi njeni likovi konceptualno sazrijeli.

Uzevši na razmatranje cjelokupni kreativni opus Božice Gršković, nesumnjivo je da se tu radi o ozbiljnoj likovnoj umjetnici. Njena platna ukazuju na stalna likovna i konceptualna ispitivanja, koja onda dovode do ideološki složenih radova. Grškovičeva nije slikarica avangardnih ambicija. Njeni kreativni postupci imaju tradicione sadržaje, ali su prožeti modernim pristupima, što im daje istinitost i stvarnost u našem dobu.